॥ ३९ ॥ तवपुत्राइवेतिनिधनेदृष्टांतः अतएवतवपुत्रादुरात्मानइत्युच्यते ॥ ४० ॥ त्यागोदानं आस्तिक्यंगुरुवेदवाक्यादिषुफलावश्यंभावनिश्चयः सत्यंभूतद्रोहवर्जितंयथार्थभाषणं दयापरदुःखप्रहाणेच्छा आर्जवंअकौटिल्यं ॥ ४१ ॥ तेचापितथाविधाअपि ॥ ४२ ॥ दुरात्मानोदुष्टचित्ताः प्रतप्तास्तीक्ष्णाः दुर्वृत्तमेवभूयिष्ठंयेषांतेतथा॥ ४३ ॥ स्वयंकृतेनर्थेकिंशोकेनेत्याह श्रुतवानसीत्यादिना ४४ ॥ निग्रहःपांडवेषु अनुग्रहःस्वपुत्रेषुतौत्वत्कृतौतवैवविदितौअतःस्वपुत्राणांरक्षणेत्वयानुवृत्तिर्ध्यानंनकार्यं श्रूयतइतिपाठेअन्यैःकृतेतिनश्रूयतेऽतस्त्वयापिनकार्या गराग्निदानादिपापकृतांनाशस्यावश्यंभावित्वादिति भावः ॥ ४५ ॥ बुद्धिःकर्मानुसारिणीतिन्यायेनप्राक्कृतस्यकर्मणोदुर्निवारत्वाच्चस्वकृतेपिनात्यंतंपश्चात्तापेनशोकःकर्तव्यइत्याह भवितव्यमिति ॥ ४६ ॥ मार्गंअवश्यमेवभोक्तव्यंकृतंकर्मशुभाशुभमित्येवंरूपांपद्धतिं ननुप्राक्कृतमेवशोचामीतिचेन्नेत्याह कालेति यथातरुषुफलपुष्पाद्युद्गमःकालैकहेतुस्तथापुरुषेषुसदसदुत्पद्युद्गमोपीत्यर्थः भावाभावौवस्तूनामुद्भवानुद्भवौऐश्वर्यानैश्वर्येवा ॥ ४७ ॥ कालःनिमेषादि

एतेचान्येचराजानःशतशोऽथसहस्रशः॥ श्रूयंतेशतशश्चान्येसंख्याताश्चैवपद्मशः॥३९॥हित्वासुविपुलान्भोगान्बुद्धिमंतोमहाबलाः॥ राजानोनिधनंप्राप्तास्तवपुत्राइवप्रभो॥ ४० ॥ येषांदिव्यानिकर्माणिविक्रमस्त्यागएवच ॥ माहात्म्यमपिचास्तिक्यंसत्यंशौचंदयार्जवं॥४१॥ विद्वद्भिःकथ्यतेलोकेपुराणेकविसत्तमैः॥ सर्वर्द्धिगुणसंपन्नास्तेचापिनिधनंगताः॥ ४२॥ तवपुत्रादुरात्मानःप्रतप्ताश्चैवमन्युना॥ लुब्धादुर्वृत्तभूयिष्ठानताञ्छोचितुमर्हसि॥ ४३॥ श्रुतवानसिमेधावीबुद्धिमान्प्राज्ञसंमतः॥ येषांशास्त्रानुगाबुद्धिर्नतेमुह्यंतिभारत॥ ४४ ॥ निग्रहानुग्रहौचापिविदितौतेनराधिप॥ नात्यंतमेवानुवृत्तिःकार्यातेपुत्ररक्षणे॥ ४५॥ भवितव्यंतथातच्चनानुशोचितुमर्हसि॥ दैवंप्रज्ञाविशेषेणकोनिवर्त्तितुमर्हति॥ ४६ ॥ विधातृविहितंमार्गंनकश्चिदतिवर्तते ॥ कालमूलमिदंसर्वंभावाभावौसुखासुखे॥ ४७॥ कालःसृजतिभूतानिकालःसंहरतेप्रजाः॥ संहरंतंप्रजाःकालंकालःशमयतेपुनः॥ ४८ ॥ कालोहिकुरुतेभावान्सर्वलोकेशुभाशुभान्॥ कालःसंक्षिपतेसर्वाःप्रजाविसृजतेपुनः॥ ४९ ॥

र्वत्सरांतः भूतानिजरायुजादीनिसृजतिसंहरतेचप्रजास्ताएव एवंशोचंतंधृतराष्ट्रं तरतिशोकमात्मविदितिश्रुतेरात्मज्ञानप्रदानेननिःशोकंकर्तुंप्रथमंजीवानांकालादृष्टादिपारतंत्र्यप्रदर्शनेनाकिंचित्करत्वप्रबोधनेनचतस्यवैराग्यमुत्पाद्यात्मानमुपदिशति संहरंतंप्रजाःकालंकालःशमयतेपुनरिति मृत्युमृत्युंनमाम्यहमितिश्रुतेःकालस्यापिकालःपरमात्मास्तीत्यर्थः निर्दहतिप्रजाःकालइतिपाठेतुयोनिर्दहतिकालस्तमपिकालःशमयतइतियत्तच्छब्दाध्याहारेणयोज्यं ॥ ४८ ॥ कालोहीति अयंमहाकालोहिअतिप्रसिद्धोवेदे एषह्येवसाधुकर्मकारयतितंयमेभ्योलोकेभ्यउन्निनीषतएषह्येवासाधुकर्मकारयतितंयमधोनिनीषतइत्यादौ कुरुतेभावानर्थान्कचित्प्रयोजकत्वेनकचित्प्रयोज्यत्वेनईशानीशरूपोयमेवेत्यर्थः प्रजाःअव्यक्तमहदादयः ॥ ४९ ॥

Digitized by Google